

СТАНОВИЩЕ

ОТ

Проф. д.н. Мариела Светославова Янева - Деливерска

*Член на научно жури съгласно
Заповед № 281/14.04.2021 г. на Ректора на
Варненски свободен университет „Черноризец Храбър“*

Относно:

Дисертационен труд на тема

„Административноправна защита на непълнолетните от органите на правосъдието“,

с автор Марат Камалбекович Мусабаев

за присъждане на образователна и научна степен „доктор“

в област на висше образование: 3. „Социални, стопански и правни науки“,

Професионално направление: 3.6. „Право,

Научна специалност: Административно право и административен процес

Представеният дисертационен труд на тема „Административноправна защита на непълнолетните от органите на правосъдието“, разработен от Марат Камалбекович Мусабаев, докторант към катедра „Правни науки“ в Юридически факултет на Варненски свободен университет „Черноризец Храбър“ отговаря на нормативно установените изисквания заложиени в актовете регламентиращи условията и реда за придобиване на образователна и научна степен “доктор”.

- **Информация за докторанта**

Марат Камалбекович Мусабаев е докторант в самостоятелна форма на докторантура, обучаващ се по докторска програма към катедра „Правни науки“ в Юридически факултет на Варненски свободен

университет „Черноризец Храбър“ по научна специалност „Административно право и административен процес“.

Притежава висше юридическо и висше икономическо образование, като през 2015 година придобива магистърска степен по професионално направление „Право“ от университета Туран – Астана, Казахстан. Професионалният юридически опит и стаж на докторанта е свързан със заемане на длъжности в съдебната система в Република Казахстан, включително и като част от специализиран административен съд в област Павлодар.

Академичен и преподавателски опит г-н Мусабаев придобива в Евразийския технологичен университет, където осъществява дейност като старши преподавател по дисциплини като административно право и административен процес, съдебна система и правораздаване, прилагане на специализирани знания в хода на разследване на престъпления.

- **Обща характеристика на представения дисертационния труд**

Разработеният от докторанта Марат Камалбекович Мусабаев дисертационен труд е в обем от 234 стандартни страници, разделени в 3 (три) самостоятелни глави. Библиографската справка на литературните източници показва, че са използвани общо 219 източника на български език, на руски език и на английски език.

Дисертационният труд включва увод, литературен обзор, цел и задачи, методи на изследване, обсъждане, анализ, изводи, приноси и предложения de lege ferenda.

Обект на изследване в дисертационния труд са обществените отношения реализиращи се в сферата на дейност на държавните органи и на администрацията, свързани със защита правата и законните интереси на децата.

Предмет на изследване са принципите и ръководните начала, характеризиращи съдържанието на публичната административна

дейност на държавните органи, правната и организационна характеристика и основа на регулиране на отношенията свързани със защита правата на непълнолетни лица в Република Казахстан.

Дисертационният труд има за цел да послужи като основа за цялостен анализ на теоретичната и правна регламентация на административноправната защита на правата на непълнолетните, във връзка с модернизиране на правната рамка за функциониране на органите на правосъдието в Република Казахстан.

Във връзка с реализирането на целта на дисертационния труд са формулирани 6 (шест) задачи, включващи:

- изясняване на терминологични понятия свързани с правния статут и със защита правата на непълнолетните, посредством използване на социални и правни категории;
- анализ на правната уредба в казахстанското законодателство установяващо правния статут на непълнолетните лица и на техните законни представители, както и нормативно установената рамка за реализиране на защита на техните права и законни интереси в контекста на международните стандарти, отчитайки особеностите на национално-правния и обществено-социален ред установен в Република Казахстан;
- анализ на международноправните и националноправните механизми за защита правата на непълнолетните лица в Република Казахстан;
- проучване на особеностите и спецификата на публичната администрация и органите на правосъдието, упражняващи правомощия свързани със защита правата на малолетните и непълнолетни лица, с оглед установяване на слабости в организацията и функционирането на държавната система за защита правата и законните интереси на тези лица.

- проучване на административноправната регламентация и нормативната уредба на статута на непълнолетните лица в Република Казахстан;
- формулиране на препоръки и предложения за практическо подобряване дейността на държавните органи и институции включени в системата на административноправна защита на правата и законните интереси на непълнолетните лица.

За постигане на целта на дисертационния труд и за изпълнение на заложените задачи, прецизно подбрани и коректно са използвани следните методи:

- научен анализ и синтез;
- емпиричен метод на изследване;
- исторически и сравнително-правен метод,
- критичен метод на изследване.

Същността, структурата, ролята и значението на органите функциониращи в рамките на детското правосъдие в Република Казахстан са изчерпателно представени и изследвани, като въз основа на направен анализ на съдържанието на съществуващите функции и правомощия са формулирани конкретни предложения за осъвременяване и промяна. На основата на проведено задълбочено проучване и анализ, докторантът прави аргументирано предложение за прилагане на нов механизъм на функциониране на органи с оглед оптимизиране на ефективността при реализиране на тяхната дейност, както и въвеждане, чрез законодателни промени, на ефективен механизъм за контрол при спазване и защита на конституционно установените права и свободи на децата.

- **Актуалност и значимост на разработената тема**

Представеният дисертационен труд има високо практическо значение и принос във връзка с ефективното прилагане на механизмите на защита на правата на непълнолетните лица в Република Казахстан.

Обезпечаването на пълноценно законодателно и функционално регулиране на правоотношения с участието на непълнолетни лица, както и гарантиране на висока степен на защита при нарушаване на права и законни интереси, чрез въвеждане на високоефективни механизми за реализиране на отговорност, би довело до повишаване на ефективността при реализиране на дейност от страна на административната системата от органи призвани да защитават правата и интересите на непълнолетните лица в Република Казахстан.

Прави впечатление, че изследваните в дисертационния труд аспекти на темата за функционирането на административноправната система, са детайлно анализирани и притежават несъмнено висока степен на значимост. В дисертационния труд се изследват и представят ключови въпроси от съществено значение не само за служителите в системата и за субектите участващи в правоотношенията, но и за общество като цяло.

С особено висока значимост могат да бъдат определени формулираните от докторанта предложения и решения, насочени към постигане на по-висока степен на кадрова обезпеченост в система от органи за защита правата на непълнолетните. Дисертационния труд съдържа конкретни предложения за разработване и внедряване на механизми за строга функционална диференциация на правомощия при държавните органи; системен подход за повишаване нивото и степента на квалификация на служителите ангажирани в системата от органи призвани да предоставят защита при нарушаване правата на непълнолетните.

- **Приносен характер при разработване на дисертационния труд**

С разработване на представения дисертационен труд, се осигурява запълване на съществуваща празнота в теоретично и практическо отношение по значими въпроси свързани с административноправната защита на непълнолетните от органите на правосъдието. Авторът

проявява самостоятелно отношение към изследваната проблематика и умее убедително да аргументира собствени тези. Научният апарат използван при разработване на научния труд е богат, а цитирането е точно и добросъвестно.

Представеният дисертационен труд представлява комплексно и цялостно изследване, в теоретичен и в практически план, на въпроси свързани с правната защита на непълнолетните лица и осигуряване на защита правата на децата в Република Казахстан, в контекстна на утвърдени международноправни и националноправни норми и стандарти.

Съществен принос представляват изведените и формулирани от автора предложения за актуализиране и усъвършенстване на нормативни актове, непосредствено свързани с функционирането на административната и съдебната система за защита правата и интересите на непълнолетните, което би подпомогнало създаването на подходящи механизми за обезпечаване на адекватни мерки за пълна и цялостна защита.

Преодоляването на съществуващи несъвършенства и трудности свързани с осигуряването на висока степен на ефективност при функционирането на органи по настойничество и попечителство, както и предложението за въвеждане на нов механизъм на действие, насочен приоритетно към повишаване степента на превенция, може да бъде характеризирано като приносен момент в представения дисертационен труд.

Особено впечатление прави изследването и анализа на възможностите за използване на информационните технологии при осъществяване на дейности свързани със защита на децата и превенция с оглед реализиране на правонарушения. Разработването, внедряването и използването в практиката на информационни технологии, в контекста на реализиране на административноправна защита на непълнолетни

лица представлява значима дейност насочена към модернизирание на държавното управление в сферата на правна защита на непълнолетните в Република Казахстан.

- **Оценка на получените научни резултати**

Целта и поставените задачи на изследването са успешно изпълнени в разработения дисертационен труд. Формулираната цел е постигната посредством изпълнението на всички (общо 6 на брой) конкретни задачи.

Изследвано е и е анализирано понятието за „непълнолетие“ като са представени различни научни, теоретични и нормативни подходи за изследване и регламентиране на правния статут на децата. На преден план е представена и обусловена необходимостта от изследване на същностната характеристика и съдържанието, както и първостепенната роля и важно значение на правния статут на лицата. Анализирано е, в теоретичен и в практически план, понятието за „непълнолетие“ - с оглед преодоляване на съществуващи трудности поради наличието на терминологично разнообразие и липса на унифициране при използване на термини за обозначаване на лице, което не е навършило пълнолетие.

Международноправната рамка и приложимата нормативна уредба свързана с правния статус на децата в националното законодателство на Република Казахстан, от гледна точка на съблюдаване на установените международни стандарти и норми, са всестранно и детайлно изследвани в разработения дисертационен труд. Формулиран е извод, че „закрепените международни стандарти, които държавите прилагат в националното законодателство, са насочени към опитите на международната общност да координира колкото е възможно повече политиките, методите и средствата на държавите, за създаване на механизъм за защита на правата на децата“.

Във връзка със съществуващата тенденция в международен план за изменение на модела на правна регламентация на правоотношения с

участието на непълнолетни и въвеждането на ефективни механизми за защита на техните права и законни интереси, е формулирана тезата, че „модернизирането на отрасловото законодателство спрямо закрепване и осигуряване на правата на децата трябва да се извършва систематично, целенасочено, последователно и да се основава на конституционно-правните норми“.

По отношение на института на административната отговорност на родители и на законни представители на ненавършили пълнолетие лица, е изразено мнението, че е „необходимо да се работи за повишаване на ролята на отговорност на родителите и други законни представители на непълнолетните за изпълнение на техните отговорности за отглеждането на деца“. Формулирано е предложение за „разширяване на видовете административни наказания за правонарушения срещу непълнолетни, като по този начин се повиши ефективността на административната отговорност на законните представители“.

Правният статут, същността и значението на Комисиите по дела на непълнолетни са изчерпателно представени и анализирани в рамките на дисертационния труд. С оглед на важността на този орган, както и поради влиянието на Комисиите върху процесите на формиране на личността на непълнолетните, се аргументира необходимостта от осигуряване наличието на „достатъчно по обем властови правомощия... с оглед възможност да се прилагат различни мерки от възпитателен характер“. В резултат на извършен анализ на дейността на Комисиите, се аргументира необходимостта от „разработване на проверена методология за профилактика на престъпления, безнадзорност и бездомност с конкретен алгоритъм на действия“, което би осигурило „подобряване качеството на профилактика на правонарушенията“.

Особено внимание е отделено на организационно-правната основа за реализиране на детското правосъдие, като едновременно с това е изследвана и представена практиката по осъществяване на функции и

правомощия на държавни органи по отношение на непълнолетни във връзка със защитата на техни права и законни интереси, како и с оглед осигуряване на социална справедливост и превенция на девиантно поведение. Като положителен може да бъде оценен направения, в рамките на дисертационния труд, анализ на административноправната функция, правомощия и дейност на органите реализиращи правоохранителни функции свързани с непълнолетни в Република Казахстан.

- **Оценка на публикациите по дисертацията**

Докторантът Марат Мусабаев е реализирал значителен по обем и брой публикации, които са пряко свързани с темата на дисертационния труд и отразяват части от него. Представените общо 9 (девет) на брой публикации представят значима част от анализа и постигнатите резултати при разработване на темата на дисертационния труд.

В количествено и качествено отношение, публикациите напълно отговарят на изискванията за придобиване на ОНС „доктор“.

- **Оценка на автореферата**

Към дисертационния труд е изготвен и представен автореферат, който е с обем от 26 страници. Авторефератът коректно отразява съдържанието на дисертационния труд. В него са включени общата характеристика на разработката, структурата и съдържанието й. Представено е кратко изложение на дисертационния труд, като е акцентирано на постигнатите резултати. Общата ми оценка за автореферата е, че той представя конкретно и в необходимата пълнота основните моменти от дисертационния труд.

- **Критични бележки и препоръки**

На фона на моята положителна оценка за разработения от докторанта Марат Мусабаев дисертационен труд, искам да отправя

препоръка за задълбочаване на теоретичните и практически усилията за въвеждане на ефективен механизъм за административноправна защита на непълнолетните лица, с фокус към повишаване нивото и степента на резултатност на социално-превантивните дейности.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Предвид изпълнението на всички нормативно установени изисквания за разработване и защита на дисертационен труд за присъждане на ОНС „доктор“, съгласно изискванията на ЗРАСРБ, и на правилника за неговото прилагане, с оглед на цялостната оценка на посочените по-горе приноси в представения дисертационен труд, **убедено давам положителна оценка на дисертационния труд и предлагам на уважаемото научно жури да присъди образователната и научна степен “доктор” на Марат Камалбекович Мусабаев в област на висше образование 3. „Социални, стопански и правни науки”, професионално направление 3.6. „Право” и научна специалност „Административно право и административен процес“.**

гр. София,
21.05.2021 г.

Изготвил становището:

Проф. д.н. М. Деливерска